

Копанчук О.Є.,
кандидатка наук з державного управління
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова,
м. Хмельницький

РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ

В останні роки питання становлення та розвитку громадянського суспільства набуло особливого значення. Це пов'язано, по-перше, з необхідністю зміцнення державності, демократії, по-друге, захисту національних інтересів, по-третє, гармонізації взаємовідносин та інтересів держави й інститутів громадянського суспільства.

Європейський досвід демонструє міцний взаємозв'язок між рівнем розвитку громадських інституцій та рівнем економічного й соціального розвитку держави. Оскільки рівень залучення громадян до прийняття державно-управлінських рішень та вирішення суспільно важливих питань є головним атрибутом сучасної держави і демократичних цінностей.

Теоретичні та практичні аспекти дослідження громадянського суспільства висвітлено у працях таких вчених як, Ч. Беккаріо, Г. Гроцій, Дж. Локк, Н. Луман, В. Кононенко, Л. Тірбах, Г. Чабан тощо. Проте в недостатньому обсязі розкрито питання становлення та розвитку громадянського суспільства в контексті захисту національних інтересів України, що зумовило вибір та актуальність теми дослідження.

Відповідно до Закону України «Про національну безпеку України», національні інтереси України визначаються як життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян [1]. Звідси бачимо, що головними об'єктами захисту є громадяни, суспільство та держава. Основними умовами розвитку громадянського суспільства як пріоритетного напрямку захисту національних інтересів нашої держави є:

- зміцнення демократії та верховенства права (активні громадяни, громадські організації мають право контролювати органи влади, ініціювати громадські обговорення, запобігати поширенню корупції тощо; крім цього вирішальну роль у встановленні верховенства права відіграє правова свідомість та культура законності серед громадськості);

- економічний розвиток та інновації (важливими чинниками залучення інвестицій є прозорість, передбачуваність та захист прав власності, прикладом можуть слугувати громадські ініціативи та соціальне підприємництво, які є рушіями інновацій та економічного зростання);

- соціальна згуртованість та стабільність (подолання соціальних розломів, об'єднання громадян з різних соціальних груп, досягнення толерантності та взаєморозуміння сприяє активне громадянське суспільство);

- національна безпека та оборона (громадські ініціативи з підтримки армії, патріотичного виховання та боротьби з дезінформацією є важливими для зміцнення національної безпеки);

- європейська інтеграція (головною вимогою європейської інтеграції є розвиток громадянського суспільства, оскільки, воно є гарантом забезпечення дотримання європейських стандартів та демократичних цінностей) [2; 3; 4; 6].

На сьогодні, розвиток громадянського суспільства характеризується позитивними зрушеннями та, водночас, значними викликами (табл. 1). Це пов'язано, перш за все, з Революцією Гідності та повномасштабним вторгненням російської федерації на територію України.

Таблиця 1

Сучасний стан розвитку громадянського суспільства в Україні

Позитивні тенденції	Виклики та проблеми
Зростання громадянської активності, самоорганізації населення	Повномасштабне вторгнення (припинення функціонування деяких громадських організацій, мобілізація активних громадян, діячів тощо)
Розвиток громадських ініціатив в різних сферах (волонтерства, гуманітарної допомоги, оборони)	Послаблення інституційних можливостей діяльності громадських організацій
Ріст попиту на прозорість та відкритість діяльності органів влади	Корупційні ризики, відсутність довіри населення до держаних інституцій
Поширення медіа-грамотності, критичного сприйняття інформації	Політичний тиск на громадські організації
Надання фінансової та експертної допомоги міжнародними партнерами	Недосконала законодавча база функціонування громадянського суспільства

Примітка. Складено автором.

Як видно з таблиці 1, громадянське суспільство розвивається в динамічному та складному середовищі, проте проявляє стійкість та здатність до адаптації. На нашу думку, для подальшого розвитку необхідні спільні зусилля з боку держави, громадських організацій та міжнародних партнерів.

На основі аналізу літературних джерел [5; 7; 8], сформуємо стратегічні орієнтири щодо розвитку громадянського суспільства в Україні в умовах сучасних викликів:

1. Удосконалення законодавчої бази щодо захисту прав громадських організацій, свободи асоціацій, доступу до інформації.
2. Забезпечення стабільного фінансування громадських організацій.
3. Підвищення громадської свідомості шляхом проведення просвітницьких заходів, інформаційних кампаній тощо.
4. Сприяння ефективній співпраці та взаємодії між державними органами влади та громадськістю.
5. Подолання корупції, забезпечення прозорості шляхом становлення та реалізації ефективних механізмів контролю за діяльністю органів державної влади з боку громадськості.

Таким чином, стратегічним пріоритетом національних інтересів України є розвиток громадянського суспільства, як довгостроковий, систематичний процес, який об'єднує зусилля органів влади, активної громадськості та міжнародних партнерів задля забезпечення добробуту, безпеки, демократії та верховенства права.

Список використаних джерел:

1. Про національну безпеку України : Закон України від 09.08.2024 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 05.12.2024).
2. Антонов А., Приходько, І., Антонова, Л. Упровадження принципів належного врядування як інструмент зміцнення демократії в Україні. *Public Administration and Regional Development* : наук. журн. 2023. № 20. С. 285–302.
3. Кельман М. С., Котуха О. С., Гентош Р. Є. ПРАВОВА ДЕРЖАВА ЯК НЕОБХІДНА УМОВА РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА. Вісник ЛТЕУ. Юридичні науки, 2022. № 11. URL: <http://www.journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-law/article/view/1131> дата звернення: 05.12.2024).

4. Кононенко В. В., Лапшин С. А. Громадянське суспільство та держава: співвідношення в публічному управлінні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*, 2021. № 8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2020_8_3 (дата звернення: 05.12.2024).

5. Тірбах Л. В., Чабан Г. В. Громадянське суспільство як елемент демократичності Української держави. *Економічний вісник університету*, 2020. Вип. 46. С. 132-138. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2020_46_17 (дата звернення: 05.12.2024).

6. Мініч Р. Соціальна згуртованість в Україні: Частина I / Тенденції за даними індексів reSCORE 2023 та SCORE 2021. 2024. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2024-03/PUB_Social-Cohesion-in-Ukraine_UKR_March.7.2024.pdf (дата звернення: 05.12.2024).

7. Калініченко Б. СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ ТА ПОЛЬЩІ. *Політологічний вісник*. №92, 2024. С. 243-253. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/235-469-1-SM.pdf> (дата звернення: 05.12.2024).

8. Борщевський В. В., Чех М. М., Лапшина І. А. Розвиток громадянського суспільства в контексті трансформації системи публічного адміністрування в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. № 10. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2259> (дата звернення: 05.12.2024).